Docenten *G. Aulén,* Uppsala.

Med den formulering, som gifvits åt dagens öfverläggningsämne, finner jag mig sakna skäl att ingå på några speciella reformkraf, såsom flera af de föregående talarna gjort. Det torde ju vara klart, att reformer ha sin grund i "reformationer" och icke tvärtom.

Liksom den förste inledaren, licentiaten Björkqvist, vill jag f. ö. utbyta diskussionsämnets ord "reformation" mot det mindre anspråksfulla, men för vår situation väl mer passande "förnyelse".

Kyrklig förnyelse, d. v. s. en förnyelse af kyrkan. *Kyrkan* skall förnyas. Därvid är det en axiomatisk sanning, att förnyelser måste ske inifrån. Yttre förhållanden och företeelser kunna visserligen gifva stötar till rörelse och väckelse, men förnyelsen själf kunna de ej framtvinga eller frambringa — den måste växa fram inifrån.

Skall förnyelsen ske inifrån, uppstår frågan: hvad är då kyrkans "inre". Hvar och en, som tänkt något öfver dessa frågor, vet hvilka svårigheter som här möta, och huru det begrepp, man här söker fixera, skiftar gestalt och hotar att glida undan kanske just när tanken menar sig ha dess gestalt färdig. — Det talas om kyrkan och kyrkorna, om kyrkans väsen och dess framträdande i verkligheten, om kyrkan sedd från dogmatisk, från etisk och från rättslig synpunkt. För hvarje protestantisk ståndpunkt är det nödvändigt att hålla dessa olika synpunkter isär och att icke vare sig på katolskt eller donatistiskt sätt identifiera den "ideala" och den "empiriska" kyrkan. Protestantismen har också i det stora hela taget visat sig ha skarp blick för hvad som här skiljer åt. Men den har däremot icke alltid — och här har dess fel icke minst under de senaste båda århundradenas kyrkliga kris legat — så fullföljt det lutherska arfvets innersta syften, att den mäktat se något verkligt — icke blott skenbart — enande och gemensamt för den s. k. ideala och den s. k. empiriska kyrkan. Men kunde man icke finna fram en sådan öfversta gemensam princip, blef följden ovillkorligen icke blott en orättvis missaktning af hvad man kallar den empiriska

kyrkan utan också den, att man i själfva verket begagnade på ett missvisande sätt samma uttryck "kyrka" om helt differenta ting.

Ett mot de lutherska grundtankarna svarande uttryck för detta sökta enande och gemensamma tror jag mig ha funnit, om jag säger, att kyrkan är *det lefvande Gudsordets samfundsskapelse.* Här ha vi kyrkans öfversta princip och något som gäller om allt hvad kyrka är. Naturligtvis får därvid icke "ordet" fattas på intellektualistiskt vis såsom en summa lärosatser, utan måste tagas i hela den rika betydelse, hvilken Luther gaf det: det skrifna ordet, det synliga ordet i sakramenten, men icke mindre ordet i "inbördes samtal och broderligt tröstande". (Schmalk. art.) Allt hvad vi förnimma af Guds dömande och upprättande kärlek i Jesus Kristus är detta lefvande Gudsord, hvilkets samfundsskapelse kyrkan är.

Utan att ha blick för detta gemensamma, denna öfversta kyrkoprincip kan man icke förstå hvad den s. k. empiriska kyrkan innerst är och därför icke heller finna fram de verkliga betingelserna för dess förnyelse, men å andra sidan träda dessa betingelser klart fram för den som funnit principen. Tvenne moment ligga inneslutna i tanken på kyrkan såsom det lefvande Gudsordets samfundsskapelse. Det primära är Gudsordet, uppenbarelsetanken; det andra är samfundstanken: det samfundsartade som ordet åstadkommer. I öfverensstämmelse härmed är det ingenting mindre än en i sakens natur grundad inre nödvändighet, att hvarje kyrkoförnyelse kräfver såsom sin ovillkorliga förutsättning följande tvenne betingelser: en fördjupning af uppenbarelsemedvetandet och en fördjupning af samfundsmedvetandet.

Att uppställandet af detta dubbelkraf icke är resultatet af ett ofruktbart teoretiskt spekulerande, utan är funnet fram ur verkligheten själf, får sin fullgiltiga bevisning af hvad historien lär om hvarje verklig kyrklig förnyelse, de smärre såväl som de allra största. Gå vi till den stora evangeliska kyrkoreformationen, så är det tydligt, att hvad som icke lyckades för de många medeltida reformsträfvandena, lyckades för Luther just och uteslutande på grund af den fördjupning, som genom honom skedde såväl främst i uppenbarelsemedvetandet som i sammanhang därmed

i samfundsmedvetandet. Och hvad som gäller om protestantismens tillblifvelse gäller ock om allt, som sedan inom densamma kan göra anspråk på att vara en fortsatt kyrkoförnyelse. Å andra sidan: hvarje försvagande af den ena eller andra af dessa båda faktorer har alltid visat sig vara kyrkoupplösande till sin verkan, äfven om man haft aldrig så stort intresse för s. k. tidsenliga kyrkoreformer.

Om vi nu här vilja tala om en välbehöflig och efterlängtad kyrkoförnyelse, så borde det vara självklart, att den fördjupning af uppenbarelsemedvetandet, som utgör den ena och främsta grundvalen härför, aldrig kan ske genom någon slags reduktion af lärosatser. Menar man detta, och den meningen har verkligen gjort sig hörd bland oss i dessa dagar, så dömer man sig i själfva verket till sterilitet. Med en sådan intellektualistisk grundåskådning måste där bli en tröstlös och aldrig till något resultat ledande kamp mellan en ortodoxism, som vill behålla ett större kvantum och en radikal rationalism, som blott vill behålla en mindre kvantitet, och som därför i ett ytligt undvikande af de verkliga svårigheterna tror sig hjälpt med ett enkelt subtraktionsgöra. Jag är glad, att jag talar här efter prof. Söderbloms föredrag om uppenbarelse. Uppenbarelse betyder icke uppenbarad lära, utan Guds omedelbara gärning med oss — omedelbar icke mindre därför att den alltid sker genom historiska medel. Ju mer vårt lifs och vårt samfunds historia kommer i kontakt med Guds i Jesus Kristus alltjämt fortgående af oss allt klarare fattade mäktiga uppenbarelsehistoria, i samma mån åstadkommes här en fördjupning af uppenbarelsemedvetandet, som ovillkorligen skall bära frukt, individuellt och kyrkligt, och som äfven skall skapa sig enklare och omedelbarare trostankar — enklare därför att de äro djupare.

I uppfattningen af kyrkan såsom det lefvande Gudsordets samfundsskapelse ligger också innesluten rika möjligheter till det kyrkliga samfundssinnets fördjupande — både i extensiv och intensiv mening, både såsom allt omfamnande och såsom allt genomträngande. Den moderna individualismen har gjort kyrkotanken en god tjänst negativt genom att bringa på fall hvarje uppfattning af kyrkan såsom en polisanstalt. Men skall kyrkan byggas upp på en exklusiv individualism och endast vara föreningen af på ett visst sätt beskaffade individer, skall detta utan tvifvel endast leda till en fortgående splittring, och det skall dessutom åstadkomma en karrikatyr af det fria personlighetslifvet genom att leda hän till antingen fariseiskt dömande eller verklig sentimentalitet. Den individualistiska utgångspunkten skall leda till individens förtryck eller andliga förtvinande. Men är det kyrkobildande i stället det lefvande Gudsordet om Guds fortgående barmhärtighetsgärning — detta ord i all dess fasthet från objektiv synpunkt och all dess elasticitet från subjektiv — då är Gud den som allena känner gränserna för Ordets samfundsskapelse och vår ställning uteslutande förtröstans och det hoppfyllda arbetets. I den mån vår svenska kyrka förstår denna sin innersta tanke skall hon hämta styrka däraf till personlighetslifvets växt i fri och stark gemenskap.

Blott ännu ett ord. Hvad som gäller om betingelserna för kyrklig förnyelse gäller också om de reformer, som kunna och böra framgå ur en sådan förnyelse. De tvenne betingelserna i uppenbarelsemedvetandets och samfundssinnets fördjupande måste tillika vara de principer, efter hvilka allt reformarbete måste ske; och de reformer hvilka icke hålla måttet inför dessa principer äro inga kyrkliga reformer.

Pastor *N. Algård,* Stockholm:

Beträffande betingelserna för kyrkliga reformationer ville jag särskildt peka på trenne punkter:

1) Den första betingelsen är att söka inom *prästerskapet* självt. Detta måste reformeras, främst med afseende på dess utbildning, så att det blir mer i stånd att ”följa med sin tid”. Icke så, att prästerna skulle göras mer mångsysslande och tvingas att ingående studera de områden, dit tidens hufvudintresse är förlagdt, naturvetenskap, sociologi o. s. v.; men de måste blifva mer mångintresserade, med fönstren öppna äfven utåt. Kanske skola de då se något mer positivt på företeelserna omkring sig i stället för att så ofta missförstå dem och blott se något af ondt